

REMISSYTTRANDE

2025-04-17

Justitiedepartementet

Ju2025/00414

Yttrande över Ju2025/00414, Ändrade ersättningsregler för privatkopiering

AIPPI Sverige är en intresseorganisation för immaterialrättsliga frågor och en del av den internationella föreningen Association Internationale pour la Protection de la Propriété Intellectuelle (AIPPI). AIPPI Sveriges syfte är att främja intresset för och kunskapen om såväl det nationella som internationella immaterialrättsskyddet. Det sker bland annat genom dokumentation, seminarier och konferenser samt genom att fungera som remissinstans. Genom AIPPI Sveriges verksamhet bidrar AIPPI Sverige till en ändamålsenlig och enhetlig utveckling av lagstiftning och rättstillämpning på området, såväl i Sverige som på det internationella planet.

AIPPI Sverige har den 20 februari 2025 bjudits in att lämna synpunkter på promemorian "Ändrade ersättningsregler för privatkopiering".

AIPPI Sverige ställer sig bakom promemorias huvudsakliga mål att förtydliga den så kallade Kwantum-domens (mål C-227/23) (och även den så kallade RAAP-domens) innebörd för svensk upphovsrätt och marknad.

AIPPI Sverige avstyrker emellertid promemorians förslag. Som stöd för detta anger AIPPI Sverige följande skäl.

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
Sanna Wolk	Wendela Hårdemark	Joanna Applequist	Pia Järvengren Gerner	Miranda Espenäs	Anna Hildingsson

Regleringen av ersättning för privatkopiering och i förlängningen privatkopiering som ett upphovsrättsligt relevant förfogande är betydligt mer diffus jämfört med andra former av ersättning på upphovsrättens område, såsom licensiering av mekaniska rättigheter inom musiksektorn. Många länder utanför EU (och i enstaka fall även vissa EU-länder) saknar en sådan ordning och därutöver även en inskränkning som tillåter framställning av exemplar för privat bruk, vilken inskränkning utgör en portal för ett lagstadgat privatkopieringsersättningssystem i de länder där ett sådant system finns (jmf kartläggningen i CISAC, BIEM och Stichting de Thuiskpie, *Private Copying Global Study* 2020, s. 3–7).

Domarna som ligger till grund för promemorian utgår ytterst från och tolkar direktiv som har införlivats i Sverige och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna samt vad gäller Kwantum- domen även fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. AIPPI Sverige konstaterar därför inledningsvis att utrymmet för att upprätthålla en ordning som är oförenlig med avgörandena verkar till synes begränsat. Detta trots att EU-domstolen i avgörandena även bedömer handlingsfriheten som följer av internationella avtal **som EU inte har tillträtt** (Bernkonventionen och Romkonventionen).

Enligt AIPPI Sverige utgör avgörandena dels en harmonisering av den internationella upphovsrätten *inom EU*, dels en expansion av EU-upphovsrättslig reglering. Att EU-domstolen skulle ha mandat att genomföra en sådan expansion är emellertid inte självklart. I Kwantum-målet, som avsåg EU-medlemsstaters handlingsfrihet enligt Bernkonventionen i fråga om skyddet för brukskonst, beaktade domstolen inte att artikel 17 i mönsterskyddsdirektivet¹ och artikel 96.2 i mönsterskyddsförordningen² anger att det tillkommer varje medlemsstat att avgöra ”i vilken utsträckning och på vilka villkor” brukskonst ska ges upphovsrättsligt skydd. Inget i de antagna bestämmelserna talar för

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 98/71/EG av den 13 oktober 1998 om mönsterskydd.

² Rådets förordning (EG) nr 6/2002 av den 12 december 2001 om gemenskapsformgivning.

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
Sanna Wolk	Wendela Hårdemark	Joanna Applequist	Pia Järvengren Gerner	Miranda Espenäs	Anna Hildingsson

att en sådan skrivelse ska tolkas restriktivt och på ett sådant sätt att den innebär att medlemsstater inte får villkora upphovsrättsligt skydd (i det fallet av brukskonst) på en ömsesidighetsregel i internationella relationer.

Rättssäkerheten och den allmänna rättvisans intresse talar för att medlemsstaternas frihet enligt den antagna och bindande direktiv- och förordningstexten måste respekteras. För Sveriges del och nu aktuellt ärende avseende frågan om utvidgningen av ersättningsberättigade kategorier av rättighetshavare på privatkopieringsersättningsområde anser AIPPI Sverige att medlemsstaternas frihet enligt gällande EU-rätt måste förtydligas innan domen generaliseras och tillämpas i sammanhang andra än skyddet för brukskonst. Av EU-domstolens praxis följer tydligt att medlemsstater har stort utrymme att avgöra hur systemet för privatkopieringsersättning ska utformas (exempelvis mål C-463/12 *Copydan Båndkopi*, punkt 20; mål C-572/14 *Austro-Mechana*, punkt 18; mål C-433/20 *Austro-Mechana*, punkt 41; mål C-260/22 *Seven.One*, punkt 35). Av det senare *Seven.One*-målet följer dessutom att detta kan under givna förutsättningar även avse vilka rättighetshavarkategorier som ska omfattas av systemet.

AIPPI Sverige önskar därför särskilt framhålla att regeringen istället verkar på EU-nivå för att tillsammans med andra medlemsstater åstadkomma ett förutsebart regelverk på upphovsrättsområdet, i detta fall i fråga om gränserna för medlemsstaters rätt att enskilt få avgöra hur privatkopieringsersättningssystemet får utformas.

Som ytterligare skäl anser AIPPI Sverige i likhet med bedömningen i promemorian att en trolig konsekvens av förslaget är en minskning av den ersättningsandel som kommer delas ut till rättighetshavare i Sverige och en ökning av kostnader för ersättningsskyldiga näringsidkare och konsumenter i Sverige. AIPPI Sverige ställer sig mot den bakgrunden frågande till bedömningen att förslaget inte medför några konsekvenser för enskilda. AIPPI önskar uppmärksamma regeringen på att det ytterst är den som framställer exemplar för privat bruk som är skyldig att ersätta rättighetshavare för privatkopiering, dvs. den som är berättigad att utnyttja verk och andra skyddade prestationer enligt

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
<i>Sanna Wolk</i>	<i>Wendela Hårdemark</i>	<i>Joanna Applequist</i>	<i>Pia Järvengren Gerner</i>	<i>Miranda Espenäs</i>	<i>Anna Hildingsson</i>

inskränkningen som ligger till grund för privatkopieringsersättningen – 12 § upphovsrättslagen (jmf. mål C-467/08 *Padawan*, punkt 45). Enligt paragrafen (och även EU-domstolens praxis) är det fråga om fysiska personer som framställer exemplar i privatlivet för privat bruk eftersom ingen annan är berättigad att framställa sådana exemplar sedan paragrafen reviderades i samband med införlivandet av infosoc-direktivet (Regeringens proposition 2004/05:110, s. 103 och 383). Att det i 26 k § upphovsrättslagen anges att näringsidkare är skyldiga att ersätta rättighetshavare förändrar inte förhållandet att det, i enlighet med EU-rätten, är sådana personer som slutligen bär kostnaden för ersättningen (mål C-467/08 *Padawan*, punkt 48–49; mål C-470/14 *EGEDA*, punkt 33–34). I det fall förslaget kan antas medföra en ökning av kostnader av ersättningsbelagda anordningar kan förslaget alltså antas få konsekvenser för Sveriges hela befolkning och ytterligare sådana privatpersoner som tillfälligt besöker Sverige och köper avgiftsbelagda anordningar.

AIPPI Sverige önskar vidare uppmärksamma regeringen på att ömsesidighet är en grundbult i internationella relationer och att förslagets konsekvenser därmed bör bedömas även utifrån hur Sveriges förhandlingsposition mot och internationella relationer med länder utanför EU påverkas. Med hänsyn till att ärendet i grunden avser Sveriges relationer med andra länder på immaterialrättens område framhåller AIPPI Sverige att försiktighet bör utövas under rådande internationella politiska strömningar och osäkra förutsättningar för världshandeln.

AIPPI Sverige önskar vidare anföra att ärendet sätter på sin spets tillämpningen av regler avseende upphovsmannaskap och rätt till ersättning. En ömsesidighetsregel ger Sverige möjlighet att på diplomatisk väg tillvarata svenska rättighetshavares intressen internationellt men även att främja den ersättningsordning som gäller i Sverige som innebär att enskilda rättighetshavare vars verk och prestationer används faktiskt blir ersatta. Kan Sverige inte längre nyttja denna möjlighet för att tillvarata dessa intressen, kan det inte heller uteslutas att den ersättning som ska utbetalas – enligt svenska regler – enskilda rättighetshavare vars verk och andra prestationer har framställs för privat bruk

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
<i>Sanna Wolk</i>	<i>Wendela Hårdemark</i>	<i>Joanna Applequist</i>	<i>Pia Järvengren Gerner</i>	<i>Miranda Espenäs</i>	<i>Anna Hildingsson</i>

faktiskt utbetalas på det tilltänkta sättet, exempelvis i länder där privatkopieringsersättning är en helt främmande form av ersättning och kan komma att tillfalla staten istället. Frågan om eventuell finansiering av främmande staters verksamhet genom upphovsrättssystemet är nu även aktuellt mot bakgrund av proposition 2024/25:137 som avser utvidga den berättigade kretsen till radio- och tv-företag.

Om regeringen ändå önskar genomföra promemorians förslag anser AIPPI Sverige att det för tydlighetens skull bör införas en skrivelse i 26 k § upphovsrättslagen om att rätten till ersättning enligt bestämmelsen endast avser sådana rättighetshavare vars verk och närstående prestationer finns tillgängliga på den svenska marknaden från lagliga kanaler och tjänster som riktar sig till konsumenter i Sverige, särskilt användare som avses i 12 § upphovsrättslagen. Detta då 12 § upphovsrättslagen endast kan tillämpas om förlagan som används för kopieringen är lovlig (12 § fjärde stycket upphovsrättslagen). Likaså avser privatkopieringsersättningen endast kopiering från lovliga källor (mål C-435/12 *ACI Adam*, punkt 54–58). Mot bakgrund av att upphovsrätten begränsas av territorialitetsprincipen bör ersättningsrätten inte kunna göras gällande om lovliga exemplar inte finns tillgängliga på svenska marknaden eftersom det inte kan antas att eventuell privatkopiering har eller kommer att inträffa på basis av en lovlig förlaga som varit avsedd för den svenska marknaden.

Detta remissvar har utarbetats av jur.dr Kacper Szkalej.

Detta remissvar har kommunicerats inom AIPPI Sveriges styrelse och expedierats av presidenten Sanna Wolk och remissansvarige Emil Brengesjö.

För AIPPI Sverige

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
<i>Sanna Wolk</i>	<i>Wendela Hårdemark</i>	<i>Joanna Applequist</i>	<i>Pia Järvengren Gerner</i>	<i>Miranda Espenäs</i>	<i>Anna Hildingsson</i>

Association Internationale pour la Protection de la Propriété Intellectuelle
Internationale Vereinigung für den Schutz des Geistigen Eigentums
International Association for the Protection of Intellectual Property
Internationella föreningen för immaterialrättsligt skydd

Sanna Wolk

Emil Brengesjö

President	Vice president	Skattmästare	Sekreterare	Webbmästare	Klubbmästare
<i>Sanna Wolk</i>	<i>Wendela Hårdemark</i>	<i>Joanna Applequist</i>	<i>Pia Järvengren Gerner</i>	<i>Miranda Espenäs</i>	<i>Anna Hildingsson</i>

www.aippi.se